

hun i indledningen fremhæver, at 'this book is meant as a suggestive essay, not a definitive study'; og nærværende anmelder kan kun tiltræde denne karakteristik.

*Ole Feldbæk*

*M. S. Anderson: The Great Powers and the Near East 1774–1923. Documents of Modern History, general editors: A. G. Dickens og Alan Davies. London, Edward Arnold, 1970. Paperback udg. 90 p., indb. udg. £ 1.80.*

Den britiske historiker M. S. Anderson's udvalg af kildetekster til belysning af det orientalske spørgsmåls udvikling fra Kutchuk-Kainardji- til Lausannetraktaten må, selv om det ikke direkte fremgår af publikationen, ses som et supplement til samme forfatters nyttige oversigtsværk fra 1966: "The Eastern Question 1774–1923, A Study in International Relations" (Macmillan, London). Det er her, man må finde den baggrundsviden til dokumenterne, som kildesamlingens ultrakorte indledning næppe giver, ligesom man her kan finde det kortmateriale, den så udpræget savner.

Samlingens begrænsede rammer stillet overfor emnets mangfoldighed har medført stramme udvælgelseskriterier. Anderson har valgt at koncentrere sig om de europæiske stormagters holdning til problemerne omkring den gradvise opløsning af det Ottomanske Rige og om deres indbyrdes konflikter i den anledning. Det medfører en uundgåelig overvægt i materialet af traktater, erklæringer, protokoller og diplomatisk korrespondance. Herudover har Anderson fundet plads til et par beskrivelser af bestræbelser for at reformere det tyrkiske samfund, samt til nogle dokumenter til belysning af de former, den europæiske økonomiske penetration af området kunne tage – for eksempel koncessionerne på bygning af Suezkanalen og Bagdadbanen.

Inden for de af forfatteren afstukne rammer virker udvalget rimeligt. Anderson viser her som i sin øvrige produktion et solidt greb om detaljerne og et usædvanligt godt kendskab til russisk materiale. Kommentaren til de enkelte dokumenter er gjort kort; de mere værdiladede er undertiden så sprogligt koncentrerede, at læseren efterlades i en mere mystificeret end oplyst tilstand: Som når det om Balfourerklæringen om Palæstina fra 1917 hedder, at den "was inspired in part by genuine idealism but contained the seeds of much future trouble", (s. 164) eller om mamelukkerne, at de var "recruited largely from Georgian and Circassian slaves and distinguished by selfishness and factionalism" (s. 180).

Som samlingen er lagt an, er udvalget for snævert og dokumenterne for beklippede til at den er tilstrækkelig som hjælp i forskningsarbejde eller som udgangspunkt for metodiske øvelser. Det er som en nem adgangsmulighed til centrale aktstykker i det orientalske spørgsmål og som et glimrende hjælpemiddel i undervisningen at bogen har sin værdi.

*Jørgen Sevaldsen*